

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Охорони праці та навколишнього середовища»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

В. В. Березуцький _____

(підпис)

« _____ » _____ 2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія праці та її безпеки

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

вид дисципліни

професійна підготовка (обов'язкова)

(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання

денна

(денна/заочна)

Харків – 2019 рік

Обсяг дисципліни: – 4 кредити ECTS; 120 годин.

Лекцій: – 32 годин.

Лабораторних занять: – .

Практичних занять: – 16 годин.

Форма контролю: – залік.

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр/магістр»:
– 7 семестр.

Мова викладання: – українська.

Метою вивчення даної навчальної дисципліни є оволодіння студентами системою знань про особливості застосування психології праці, у зв'язку з тим, що навчальна дисципліна «Психологія праці та безпеки» дозволяє сформувати у студентів сучасну систему спеціальних знань щодо основних закономірностей та механізмів функціонування психіки людини у процесі професійної діяльності, що є необхідним для роботи із людьми на виробництві, систему знань про особливості професійної та соціально-психологічної адаптації молодого фахівця, специфіки організаторської та управлінської діяльності.

Основна мета та завдання курсу полягають в оволодінні студентами теоретичними та практичними знаннями та загальними положеннями, прийомами та методами «Психології праці та її безпеки», застосуванням цих знань та умінь у професійній діяльності фахівця - інженера з охорони праці.

Компетентності –

- здатність та готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-технічних документів з безпеки праці при виконанні виробничих функцій;
- здатність використовувати знання з питань психологічних знань з безпеки діяльності щодо удосконалення безпеки праці на виробництві;
- здатність бути орієнтованим на мінімізацію нещасних випадків на виробництві, виробничих втрат та оптимізацію трудової діяльності для працівника.
- здатність здійснювати практичне професіографування з метою раціоналізації процесу професійної підготовки та самовдосконалення на етапі професійного шляху, з метою раціоналізації праці;
- здатність до формування і розвитку професійно важливих якостей особи фахівця з охорони праці, творчого відношення до професійної діяльності, формування гуманістичного відношення до праці.
- здатність володіти методиками соціально-психологічної компетентності у сфері процесів спілкування в професійному колективі;
- здатність володіти методиками диференційно-психологічної компетентності у сфері власних мотивів та спрямувань професійної діяльності; індивідуальних особливостей, здібностей, сильних сторін волі і характеру, у прийнятті продуктивних стратегій індивідуального підходу до ефективної професійної діяльності;
- здатність володіти методиками аутопсихологічної компетентності у сфері переваг і вад власної професійної діяльності; способами професійного самовдосконалення, а також знання про сильні і слабкі сторони своєї власної

особистості і діяльності і про те, що і як потрібно робити стосовно самого себе, щоб підвищити якість та безпеку своєї праці.

- здатність глибоко осмислювати свої недоліки та професійні надбання, оцінюючи ефективність їх використання в процесі професійної діяльності, приділяючи при цьому особливу увагу безперервному професійному розвитку.

Результати навчання – вивчив дисципліну «Психології праці та її безпеки» студенти повинні знати

- сучасну систему спеціальних знань в галузі психології праці та безпеки та враховувати їх положення при виконанні виробничих і управлінських функцій;
- психологічну характеристику праці як одного з основних видів діяльності людини;
- питання працездатності людини і психічних функціональних станів, а також аспекти трудової реабілітації, спільній трудовій діяльності і безпеці в праці;
- питання трудової мотивації та розумітися в мотивах, що спонукають до трудової діяльності;
- сучасний стан психологічних досліджень в галузі психології праці.

і вміти:

- застосовувати заходи підвищення працездатності людини і психічних функціональних станів, а також аспекти трудової реабілітації, спільній трудовій діяльності і безпеці в праці;
- застосовувати заходи самовдосконалення, саморегуляції та самовиховання;
- застосовувати заходи професійного відбору та професійної придатності;
- застосовувати заходи психологічного формування професійної співпраці людини; володіти методами процесів спілкування в професійному колективі;
- володіти прийомами усвідомленості власних мотивів та спрямувань професійної діяльності; індивідуальних особливостей, сильних сторін волі і характеру;
- володіти прийомами прийняття продуктивних стратегій індивідуального підходу до ефективної та безпечної професійної діяльності;
- уміти ідентифікувати негативні психо-фізіологічні стани та володіти прийомами поліпшення негативних психологічних та функціональних станів суб'єкта праці;
- володіти прийомами усвідомленості переваг і вад власної професійної діяльності; визначення сильних і слабких сторін своєї власної особистості і діяльності щодо підвищення якості та безпеки своєї праці.
- глибоко осмислювати свої недоліки та професійні надбання, оцінюючи ефективність їх використання в процесі професійної діяльності, приділяючи при цьому особливу увагу безперервному професійному розвитку.

Теми що розглядаються

Тема 1. «Психологія праці та безпеки».

Тема 2. «Історія виникнення та розвитку психології праці, як самостійної науки».

Тема 3. «Поняття професійної діяльності і її психологічна структура».

- Тема 4. «Основні типи і види професійної діяльності».**
Тема 5. « Психологічні механізми формування діяльності».
Тема 6. «Основні психофізіологічні характеристики трудової діяльності».
Тема 7. «Когнітивні процеси в професійній діяльності».
Тема 8. «Регулятивні процеси в професійній діяльності».
Тема 9. «Поняття професійно важливих якостей діяльності».
Тема 10. «Функціональні стани суб'єкта праці».
Тема 11. «Емоційно-вольові і мотиваційні процеси в трудовій діяльності».
Тема 12. «Індивідуальний стиль діяльності».
Тема 13. «Соціально-психологічні стосунки у трудовому колективі»
Тема 14. «Розвиток особистості професіонала».
Тема 15. «Психологічний аналіз професії».
Тема 16. «Професійна орієнтація, професійне навчання і професійний відбір».

Перелік практичних робіт:

1. Вивчення змістовних характеристик ідентичності особистості. Визначення схильності до ризику, мотивації до успіху та самозахисту.
2. Дослідження професійної готовності (ОПГ). Психологічний аналіз професій - Дж. Холланда типологічний опросник.
3. Дослідження психологічних механізмів формування діяльності: адаптивність, відповідальність, локус-контроль.
4. Дослідження функціонального стану суб'єкта праці: тести САН, стрес.
5. Дослідження емоційно-вольових процесів в трудовій діяльності: вольові якості особистості, емоційна стійкість, впевненість у собі.
6. Дослідження мотиваційних процесів в трудовій діяльності: мотиваційна структура особистості, мотивація досягнень, мотивація професійної діяльності.
7. Вивчення індивідуального стилю діяльності: копінг стратегії та копінг механізми, стратегії вирішення конфліктів.
8. Дослідження особистості професіонала: методика вивчення чинників привабливості професії. Визначення професійного напрямку особистості. Якір кар'єри. Визначення ПВЯ.

Форма та методи навчання.

Дисципліна «Психології праці та її безпеки» вивчається шляхом розкриття сутності теми на лекціях і закріплення теоретичного матеріалу в ході практичних занять, самостійної роботи та виконання контрольного завдання «Професіографічний аналіз професійної діяльності фахівця з охорони праці». Під час занять використовується:

- пояснювально-ілюстративний метод, коли студенти одержують знання з учбової або методичної літератури, сприймаючи і осмислюючи надані положення, визначення, факти, висновки;
- репродуктивний метод (репродукція – відтворення), коли розглядаються певні ситуації і студенти відповідають на різноманітні питання, використовуючи норми і правила, які вивчаються, що дозволяє сформувати знання, навички і вміння у студентів, а також опанувати основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікацію);
- дослідницький метод, коли на практичних заняттях студенти здобувають знання і вирішують поставлені викладачем проблеми, виконуючи дослідження з

тестового та ігрового матеріалу, порівнюючи та аналізуючі різноманітні варіанти отриманих результатів.

Під час самостійного виконання контрольного завдання з професіографічного аналізу професійної діяльності студенти використовують отримані знання та уміння для проведення професіографічного дослідження професії фахівця з охорони праці з визначенням повного уявлення про професію; навчаються скласти професіограму (трудограму і психограму) професії; розробляють модель фахівця з охорони праці і складають розділ «Сукупність вимог, що пред'являються до особистісних, ділових і професійних якостей фахівця з охорони праці».

Методи контролю

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ХП». Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, тестів тощо. Практичне заняття зараховується після захисту студентом проведених розрахунків чи опрацювання їм необхідних методичних матеріалів.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться шляхом тестування, оцінки індивідуального завдання (реферату та контрольного завдання).

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною робочою програмою, та у терміни, встановлені навчальним планом.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення остаточної оцінки з даної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	T2.7	
10	10	10	10	10	5	10	10	5	5	5	10	100

T1, T2, ... – номери тем змістових модулів.

Розподіл балів відповідно до тем змістовних модулів:

Аудиторні заняття (80%): Л (50%) – форма контролю – тестування; ЛР та ПЗ (30%) – звіти, щодо виконання робіт;

Поза аудиторні роботи студента (20%): СРС (РЕ, тільки з індивідуальними завданнями, 2 теми (2 змістовних модулів).

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 10 (із СРС): Л-5, ЛР – 1,5; ПЗ – 1,5; СРС – 2.

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 10 (із СРС): Л-5, ЛР – 2,5; ПЗ – 2,5.

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 5 (із СРС): Л-2,5, ЛР – 1,25; ПЗ – 1,25.

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	добре
74 ... 81	C	
64 ... 73	D	
60 ... 63	E	задовільно
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основна література: (перелік літератури, яка забезпечує цю дисципліну)

1	Бодров В. А. Психологічні основи професіознавства // Психологія: Підручник для гуманітарних вузів / Під ред. В.Н. Дружиніна. СПб., 2001.
2	Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник / за ред. проф. Березуцького. - Харків: Факт, 2005 - 384 с.
3	Основи охорони праці: Навчальний посібник: \ За ред. проф. В.В. Березуцького. - Харків: Факт, 2005. - 480 с.
4	Практикум з курсу «Безпека життєдіяльності»: для студентів вищих навчальних закладів / за ред. проф. Березуцького. - Харків: Факт, 2005 - 168 с.
5	Карпов А.В. та ін Психологія праці: Підручник для вузів. М., 2004.
6	Котик М.Л. Психологія та безпека. - 3-е изд. - Таллінн: Валгус, 1989 - 408 с.
7	Носкова О. Г. Психологія праці: Навчальний посібник. М.: Академія, 2004.
8	Пряжников Н.С., Пряжникова Є. Ю. Психологія праці та людської гідності. М.: Академія, 2001.
9	Практикум з психології професійної діяльності та менеджменту: Учеб.пособие, 2е вид. / За ред. Г.С.Никифорова, М.А.Дмитрієвой, М.Снеткова.- СПб.: Вид-во С-Петербур.ун-ту, 2001..
10	Морозов С.М., Музичко Л.В., Тімакова А.В. Психодіагностика: тести. Методика та практики застосування: Навч.-метод. посібник / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 221с.
11	Мовмига Н.Є «Професіографічний аналіз професійної діяльності фахівця з охорони праці». Методичні вказівки к виконанню контрольного завдання з курсу "Психологія праці та безпеки" / за ред. Березуцького В.В. / НТУ "ХПІ". – Харків., 2017. – 45с.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3.– Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Фізіологія людини
Промислова екологія та гігієна праці	Атестація робочих місць за умовами праці
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	Організація наглядової діяльності та аудит в галузі охорони праці
Виробнича санітарія	Ергономіка
Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань	

Провідний лектор: к.псих.н., доцент кафедри_____Мовмига Н.Є.